

Govor potpredsjednika Hrvatskoga sabora akademika Željka Reinera na okruglom stolu „Međunarodno humanitarno pravo, 70. obljetnica Ženevskih konvencija za zaštitu žrtava oružanog sukoba“, uz prezentaciju priručnika za članove parlamenta o MHP-u

25. rujna 2019., 10.00 sati, dvorana Josipa Šokčevića

Poštovana predsjednice Odbora Jerković,
uvaženi kolege saborski zastupnici,
poštovani izvršni predsjedniče Hrvatskoga Crvenog križa g. Markt,
poštovani predstavnici Međunarodnog odbora Crvenog križa,
poštovani suci Ustavnog suda,
dragi uzvanici,

Čast mi je i zadovoljstvo što vas mogu pozdraviti u Hrvatskome saboru i zaželjeti vam plodonosnu raspravu u radu okruglog stola s temom 70. obljetnice Ženevskih konvencija. Također mi je izuzetno drago što će zastupnici u Hrvatskome saboru imati priliku upoznati se s vrijednim priručnikom o međunarodnom humanitarnom pravu.

Teško je vjerovati da je 20. stoljeće bilo doba najvećih znanstvenih, medicinskih i tehnoloških postignuća, ali i najkrvavije stoljeće modernoga doba. Novo, 21. stoljeće, doba je eksplozije digitalizacije, pa u skladu s time otvara mogućnost i nekonvencionalnim metodama ratovanja: ratu modernih tehnologija, podmuklom i kompleksnom. Na pragu četvrte industrijske revolucije, tehnološki napredak koji je od velikog značaja za čovječanstvo, može biti i poguban za to isto čovječanstvo. Sukladno tome, potrebno je mijenjati način promišljanja, djelovanja i obrazovanja mladih u svezi s međunarodnim humanitarnim pravom.

Članovi parlamenta mogu imati ključnu ulogu u procesu implementacije pravila međunarodnog humanitarnog prava u nacionalno zakonodavstvo, ali i u osvještavanju javnosti o poštivanju toga prava. Parlamentarci su izravno izabrani od naroda, predstavljaju glas naroda, „vox populi“. Stoga imaju i obvezu obraćati se narodu koji ih je izabrao i prenositi informacije, između ostaloga i s ciljem stvaranja kulture prihvaćanja međunarodnog humanitarnog prava i unaprjeđenja njegova poštivanja.

Sve teške povrede Ženevskih konvencija smatraju se teškim kršenjem međunarodnog prava. Međunarodno ratno i humanitarno pravo svoju ekspanziju doživjelo je tijekom 20. stoljeća, naročito nakon globalnih oružanih sukoba u prvom i drugom svjetskom ratu, a sve s ciljem sprječavanja izbijanja novih sukoba. Nakon donošenja četiri Ženevske konvencije 1949. g. i dva dopunska protokola 1977. g., međunarodno ratno i humanitarno pravo je na određeni način evoluiralo i sve više je orijentirano prema univerzalnim ljudskim pravima i zaštiti ugroženih skupina u oružanom sukobu. Pri tome načelo univerzalne zaštite temeljnih ljudskih prava sve više dobiva na značenju, a karakter sukoba više ne predstavlja toliko važan kriterij u pogledu primjene odredbi međunarodnog ratnog i humanitarnog prava, kao što je to bilo nekoć.

No, ne trebamo se vraćati u strahote i zločine dvaju svjetskih ratova kada su u pitanju kršenja ljudskih prava. U Domovinskom ratu teško su prekršene u nizu navrata od srbočetničkog agresora sve četiri Ženevske konvencije i Dodatni protokoli. Kao liječnik i dragovoljac Domovinskog rata, posebno sam bio pogođen ophođenjem JNA s ranjenicima i osobljem Vukovarske bolnice.

Svi znamo što se događalo s bolnicom u Vukovaru i uočljivim znakom Crvenoga križa na njezinom krovu. U tri mjeseca opsade grada liječnici i osoblje zbrinuli su

preko tri tisuće ranjenika i civila te izveli preko dvije tisuće operacija. Sve to pod kišom granata koje su svakodnevno padale na bolnicu, iako je na krovu i u dvorištu bio znak Crvenoga križa. JNA i srpske paravojne postrojbe nisu poštovale ni jednu Ženevsku konvenciju, a međunarodna zajednica nije reagirala na apele koje je ravnateljica dr. Vesna Bosanac svakodnevno upućivala iz bolnice u kojoj nije bilo hrane, vode, struje, lijekova, sanitetskog materijala. Međutim, ne smijemo zaboraviti ni razaranja svih ostalih bolnica, od gospičke do vinkovačke.

Agresija na Hrvatsku 1991. godine prouzročila je i neizvjesnost o sudbini više tisuća zatočenih, nestalih i nasilno odvedenih hrvatskih branitelja i civila. Republika Hrvatska je još 1991. godine, sukladno odredbama međunarodnog humanitarnog prava, poglavito Ženevskih konvencija, osnovala institucionalne mehanizme za rješavanje ovog pitanja. Iako je poduzetim mjerama i aktivnostima nadležnih tijela Republike Hrvatske riješen značajan broj slučajeva nestalih i nasilno odvedenih osoba, pitanje nestalih osoba i danas je najteže pitanje ratnih posljedica u Republici Hrvatskoj.

Naporima nadležnih tijela Republike Hrvatske do danas je riješena sudbina preko 82 posto evidentiranih nestalih osoba, no još je uvijek nepoznata sudbina 1.481 osobe te mjesto ukopa posmrtnih ostataka 411 smrtno stradalih osoba, što ukupno čini 1.892 neriješena slučaja iz Domovinskoga rata. U Hrvatskoj do ove godine nije bilo jedinstvenoga zakona koji regulira nematerijalna prava osoba nestalih u Domovinskom ratu i njihovih obitelji da saznaju sudbinu svojih najdražih. Hrvatski sabor u srpnju ove godine donio je Zakon o osobama nestalim u domovinskom ratu. Pravni okvir u ovom području čine Ženevske konvencije za zaštitu žrtava rata i njihovi Dopunski protokoli i nadamo se da će se nepodnošljiv

teret onih koji još traže svoje najmilije barem malo olakšati ovim Zakonom. Potrebno je naglasiti da je pitanje nestalih osoba prije svega humanitarno pitanje.

Dopustite da podsjetim na riječi pape Franje koji je u prigodi obilježavanja 70. obljetnice Ženevskih konvencija u kolovozu ove godine rekao: „Neka ta godišnjica sve države učini svjesnijima neophodne potrebe zaštite života i dostojanstva žrtava oružanih sukoba. Svi se moraju pridržavati ograničenja koja su postavljena međunarodnim humanitarnim pravom, štiteći nenaoružano stanovništvo i civilne strukture, osobito bolnice, škole, mjesta bogoštovlja i izbjegličke kampove. Ne zaboravimo da su rat i terorizam uvijek veliki gubitak za cijelo čovječanstvo“.

Hrvatska je danas ponosna članica Europske unije, Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe. Ove međunarodne organizacije posvećene zaštiti ljudskih prava, demokratizaciji i vladavini prava svoje djelovanje su započele upravo kao odgovor na teška stradanja i razaranja nakon drugog svjetskog rata.

Uloga parlamentaraca u ovim organizacijama je neprikosnovena. Europski parlament, Interparlamentarna unija i Parlamentarna skupština Vijeća Europe trebaju biti pozornica gdje će parlamentarci snažno i glasno ukazivati na važnost međunarodnog humanitarnog prava. Ratni zločini i u ovim trenucima događaju se u mnogim dijelovima svijeta, a podizanje svijesti o pravima civila, ali i boraca zatečenih u paklu rata treba doprijeti do svake osobe. Iz tog razloga naglašavam da Hrvatski sabor nadasve pozdravlja osvještavanje javnosti o međunarodnom humanitarnom pravu te zahvaljujem predsjednici Odbora za međuparlamentarnu suradnju gospođi Jerković i Hrvatskom Crvenom križu na organizaciji ovog okruglog stola i na ovom vrijednom priručniku.

Ured potpredsjednika Hrvatskoga sabora akademika Željka Reinera

Hvala.